

Biernaczky Szilárd

Afrika Magyarországon

Beköszöntő szavak egy különszámhoz

Bár a magyar afrikai kutatások akadémiai befogadása, annak ellenére, hogy persze nagy hagyományú egyiptológia, arabisztikák, mediterrán kutatások, sőt Afrika Kutatóközpont (Pécs) is működik már hazánkban, még mindig nem valósult meg, – ma már tudjuk, hogy az Afrika iránti érdeklődésnek jelentős vonulatai érzékelhetők tegnapi és mai művelődéstörténetünkben.

Jó jelzi ezt, hogy Márki Sándort (1884) és Jankó Jánost (1888) követően jó száz évvel egy sor újdonsült tudománytörténeti kísérlet igyekszik feltárni, mi minden is található a magyar tudományosság, illetve kultúra és művelődés asztalán témánkat illetően. Újabb időkben Vidacs Bea (1984), Krizsán László (számos írásban, de főleg: 1994), majd Régi Tamás (2007) vette kézbe a faltörő kost. Röviddel ezt követően pedig, vagyis az elmúlt években (a hazai afrikai érdeklődés növekedésével párhuzamosan) egy sor összegezési kísérlet (áttekintő tanulmányok mellett adatbázisok is) napvilágot látott (Fodor 2006, Bur 2007, 2013, Szabó 2013, Tarrósy – Morenth 2013, Biernaczky 2013, 2014). Mi több, létrejött egy elektronikus könyvtár, amely csakis Afrika bemutatását kívánja szolgálni (lásd erről külön ismertetésünket).

Persze az adatszolgáltatás, sőt legyünk őszinték, még a tudománytörténet is: segédeszköz, mégpedig nem több, mint szerény segítség a valós kulturális-történelmi és más értékekhez való hozzájutáshoz. Ebben a „nagy-nagy hozzájutásban” viszont éppen az olyan nyitott orgánusok tehetik a legtöbbet, mint a *Forrás* folyóirat, amely (ezúttal is) lehetővé teszi, hogy egy különszámban ráhíntsünk néhány balzsamcseppet a magyar olvasóra abból a mérhetetlenül gazdag népköltészeti, irodalmi és művelődéstörténeti tárházból, amely Afrikából várja, hívja magához az egész világot.

Megjelenik jövőre a jeles költő és gondolkodó, a legbékésebb afrikai államot (Szenegált) megteremtő humanista miniszterelnök, Léopold Sédar Senghor egy vallomásos könyve: *Amiben hiszek*. E számunkban viszont két szép költeménye (az egyik különleges művelődéstörténeti háttérrel rejtve magába) kap helyet. Ami viszont a számunkban sorjázó szépirodalmat illeti: a fiatal, de máris világszerte ismertté vált nigériai igbo író, Chimamanda Ngozi Adichie új regényének egy részlete, az egykor a francia gyarmatosítók elleni fellépéséért hosszú börtönbün-

tetésre ítélt madagaszkári klasszikus költő, Jacques Rabemananjara két poémája, a nagyhírű ghánai író, Ama Ata Aidoo egy novellája, a szinte a hivatásos irodalom pályáját bejáró híres-nevezetes népeposz, a Leo Frobenius gyűjtötte *Gasszire lantja*, valamint a nálunk még teljesen ismeretlen, de hazájában igen népszerű kongói novellista, Maliza Mwina Kintende egy novellája került a hasábkra.

De néhány elemző írás is helyet talált a számban hazai szerzők tollából (a Nobel-díjas Coetzee-ről, vagy a biafrai háború irodalmáról, a marokkói Tahar Ben Jelloun, az elefántcsontparti Koffi Kwahulé, a már klasszikusnak számító antillai René Maran vagy éppen Chimamanda Ngozi Adichie magyarul megjelent regényeiről és drámáiról), amelyek az oly gazdag afrikai irodalom egy-egy érdekes pillanatát igyekeznek felvillantani a számunkra. Nem maradnak szellemi táplálék nélkül persze a művelődéstörténeti érdeklődésű olvasók sem: Bartók algériai népzene gyűjtéséről, a szubszaharai lélekfelfogásokról, az egyiptomi nők változó helyzetéről vagy a mai Ghánáról kaphatnak érdembeli ismereteket.

A számot egy további népköltészeti szöveg teszi teljessé, amelynek esetében az olvasók minden korábbi fordítói, közlési gyakorlattól eltérően egyképpen hiteles és magyarázatokkal ellátott példaanyagot kapnak kézhez: értesülhetnek arról, hogy az elmúlt évtizedek során felerősödött afrikai folklórgyűjtési hullám az egész világ figyelmét megérdemlő homéroszi műfaj, a hősepika széles körű feltárását hozta magával. Vagyis a különszám csemegéjének számíthat, főleg a folklórkedvelők körében, a kameruni bulu eposz itt közreadott néhány hosszabb részlete, hiszen a főleg Közép-Afrikában feltárt archaikus (régies) eposz-típusból először jelenik meg magyar nyelven ízelítő. (A kevésbé varázsos-mágikus jellegű, inkább történeti-krónikás benyomást keltő nyugat-afrikai eposz-típusra a már magyarul elérhető *Szungyata* eposz nyújt példát, de ebbe a körbe sorolható a *Gasszire lantja* is.)

Jól tudjuk, hogy nem igazán illik irodalmi folyóiratba az írásműveket (hát még a bevezetőt) követően terjedelmes bibliográfiát beilleszteni. Ezúttal azonban mégiscsak fel kell itt sorolnunk azoknak az említett dolgozatoknak a forrásadatait, amelyek lehetővé teszik a tájékozódást: mi is van, mi is áll rendelkezésre itt Hunniában a hatalmas afrikai kontinens megismeréséhez.

BIBLIOGRÁFIA

Biernaczky Szilárd

- 2008 *A hagyományos afrikai kultúra ismerete a magyar–afrikai kapcsolatok rendszerében*, 28 old. (kézirat).
- 2013 *„The Goals, Responsibilities and the First Results of the Knowledgebase”*, in: Bokor Balázs szerk.: *Budapest Africa Forum 2013*, Budapest, Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, pp. 90–94. old. (rövidített szöveg) (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)
- 2013 *Magyar afrikanisztikai bibliográfia*, AHU MATT, pp. 1–231. old., No. 000.000.659, <http://afrikatudastar.hu> (korrekciók, kiegészítések: 2014. március, 1–264 old.)
- 2013 *A magyar afrikanisztikai tudománytörténet kronológiája*, AHU MATT, pp. 1–24. old., No. 000.000.660, <http://afrikatudastar.hu> (korrekciók, kiegészítések: 2014. március)
- 2014 *Afrikai–Magyar Egyesület – Magyar Afrika Tudástár (AHU MATT) elektronikus könyvtár (szakmai bemutatkozás, célok, feladatok és első eredmények)*, Kultúra és Közösség, IV. folyam, V. évf., 1. szám, pp 37–49. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)
- 2014 *Afrikai szájhagyományok Magyarországon*. A több ezer nyelvi-kulturális csoportot magába foglaló földrész folklórkincsének megismerése hazánkban 1. – A kezdetektől az ötvenes évekig, Ethnographia, kb. 45 old. (lektorálás alatt)
- 2014 *Afrikai tanulmányok Magyarországon?! 150 éve vajúdik országunk egy tudományterület létrehozásával*, Magyar Tudomány, 175. évf., 12. szám, december, 1410–1423. old.
- 2015 *African Hungarian Union – Hungarian Africa Knowledge Base – Electronic Library: Professional Introduction, Goals, Duties, First Results, History in Africa* (Leiden), 28 old. (előkészületben)

Búr Gábor

- 2007 *Endre Sík and the traditions of African Studies in Hungary*, Chubu International Review (Japán), Vol. 2, 155–169. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)
- 2013 *Relationship between Africa and Hungary*, in: Bokor Balázs szerk.: *Budapest Africa Forum 2013*, Budapest, Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, 168–175. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Fodor Ferenc

- 2006 *A magyar földrajztudomány története*, Budapest, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 820 old. (elkészülésének dátuma: 1963) (benne minden afrikai témával is foglalkozó magyar földrajzkutató bemutatása, lásd: az interneten is)

Jankó János

- 1888 *Afrika és a magyarok*, Budapesti Szemle, 53, 135. szám, 423–438. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Krizsán László

- 1981 *Néhány magyar kutató szerepe Afrika tudományos megismerésében (XVIII–XIX. század)*, Világtörténet, 1. szám., 71–82. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)
- 1994 *Magyar utazók Afrikában*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 104. old.

Márki Sándor

- 1884 *Magyarok Afrikában*, Pesti Napló, 330. sz., november 30., 330. szám (Melléklet a regeli kiadáshoz) (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Régi Tamás

2007 *A magyar Afrika-kutatás tudománytörténetének története*, *Africana Hungarica*, 3–4., 147–156. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Szabó Loránd

2013 *Africa Studies In Hungary: The Africa Research Centre of the University of Pécs*, in: Bokor Balázs szerk.: *Budapest Africa Forum 2013*, Budapest, Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma, 187–192. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Tarrósy István – Morenth Péter

2013 *Global Opening for Hungary: a New Beginning for Hungarian Africa Policy?*, *African Studies Quarterly*, Vol 14, Issues 1–2, 77–96 pp. (rövidesen: <http://afrikatudastar.hu> is)

Vidacs Bea

1984 *Outline History of Hungarian African Studies*, in: Biernaczky Szilárd szerk.: *Folklore in Africa Today*. Proceedings of the Workshop, Budapest 1–4. XI. 1982, *Artes Populares*, 10–11, 1. köt., 119–129. old. (lásd még: <http://afrikatudastar.hu>)

Voigt Vilmos

1970 *Afrika folklórjától Afrika irodalmáig*, *Helikon*, 16. évf., 1. szám, 49–54. old.